

Mesleki Eğitim

Göktürk ÖMÜR / DOKA Uzmanı

Mesleki eğitim; toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde kalifiye teknik elemanlar yetiştirilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin verildiği eğitimidir. Mesleki eğitimin amacı, toplumun hedefleri ve iş çevrelerinin talepleri doğrultusunda bireylere belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliklerinin kazandırılmasıdır.

Türk Dil Kurumu mesleği belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş olarak tanımlamıştır.

Bireylerin ve toplumların eğitimden beklentileri meslek edinme olup meslek ve mesleki eğitimin tanımlarından hareketle genel beklenti bireylerin yaşamlarını idame ettirmelerini sağlayarak toplumların hayatlarını idame ettirmelerini, gelişmelerini sağlayacak gerekli bilgi ve tecrübe birikiminin toplumdaki bireylere aktarımıdır. Bu yüzden mesleki ve teknik eğitim alanı ihmal edilmeyecek bir eğitim alanı olup ülkemizde gelişmiş bir toplum olabilmek için tarihi boyunca bu konuda çalışmalar ve yeni uygulamalar gerçekleştirmiştir. Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimle ilgili atılan ilk adımlar 18.yüzyıla dayanmakta olup sonrasında II.Mahmud döneminde ciddi reformlar yapılmıştır. Askeri alandaki mesleki eğitim kurumlarının geliştirilmesi de bunlardan biridir. Tanzimat dönemine gelindiğinde ise dünyadaki gelişmelere de bağlı olarak Osmanlı Devleti'nde mesleki eğitim çeşitlilik göstermiş ve askeri alanların yanı sıra sivil alanda da adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu dönemde kız ve erkek çocuklarının temel eğitim ihtiyaçlarını karşılamanın yanında sanat öğretmeyi de amaçlayan islahhaneler, ilk ziraat mektebi ve teknik personel yetiştiren ilk mesleki okullar da açılmıştır.

II. Abdülhamid döneminde, islahhaneler sanayi mekteplerine dönüştürülerek mesleki ve teknik eğitim temeli oluşturulmuş ve sanayi mektepleri diğer eğitim kurumlarında olduğu gibi ülke çapında yaygınlaştırılmıştır. II. Meşrutiyet döneminde ise Tanzimat döneminde temelleri atılan ve II. Abdülhamid döneminde gelişim gösteren mesleki eğitim faaliyetleri ve kurumları yeni yüzyılın şartları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Sanayi mekteplerine yeni branşlar eklenmiş, zirai eğitimde de farklı alanlarda faaliyet gösterilmiştir. Aynı zamanda kız öğrenciler de mesleki eğitime yönlendirilerek iş hayatına adım atmaları sağlanmıştır. Bu bilgilerden hareketle Osmanlı Devleti döneminde meslek teşkilatlarının yanında ihtiyaç duyulan mesleki ve teknik eğitim okulları açılarak toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek bireylerin yetiştirildiği görülmektedir.

Osmanlı döneminde mesleki ve teknik eğitimle ilgili başlatılan reformlar Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'nin sosyal ve ekonomik alanlarda ayağa kaldırılması için eğitime önem veren inkılaplar gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyetin getirdiği kazanımlar eğitim alanına da yansımıştır. Genç Cumhuriyet'in modernleşme ve kalkınma hedeflerinde mesleki ve teknik eğitim belirli bir sistem dahilinde ele alınarak özellikle sanayileşme hedefi ve bu kapsamda açılan kurumlar, mesleki ve teknik eğitime olan ihtiyacı daha belirgin bir hale getirince mesleki ve teknik eğitimle ilgili bürokratik yapılanmalara gidilmiştir.

Cumhuriyet Türkiye'sinde mesleki ve teknik eğitim, kırsaldan kentlere doğru hayatın her alanında ve ülkenin her idari yerleşim biriminde etkisini hissettirmeye başlamış; Cumhuriyet bu ihtiyaçları karşılamak için ticaret, inşaat, terzilik, açıcılık, marangozluk gibi birçok ve geniş yelpazede mesleki eğitim kurumları açarak toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bireyler yetiştirmeye çalışmıştır.

Toplumlar ihtiyaçlarını karşılamının seviyesiyle belirlendiği müreffeh ve gelişmiş bir hayat yaşayabilmek için sürekli yeni arayışlar içerisinde olmuştur. Bu bağlamda da tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan da bilgi toplumuna geçiş gibi önemli süreçler yaşamıştır. Tüm bu süreçlerin nedeni ve sonucu da toplumların ihtiyaçları olmuştur. Amaç ise hem ekonomik, hem sosyal alanda gelişerek toplumların ülkelerin kalkınmasıdır.

Sanayi toplumunun bilgi toplumuna dönüşümünden itibaren bilgi ve teknoloji alanlarındaki hızlı gelişme sanayi başta olmak üzere birçok sektörün veya alanın nitelikli ara insan gücüne olan ihtiyacını artırmıştır. İş piyasalarındaki bu ihtiyaçlar da mesleki ve teknik eğitimin önemini daha da arttırmıştır. Küreselleşme, bilgi ve teknoloji kullanımını sermaye ve rekabet avantajı haline getirmiştir. Değişen şartlara uyum sağlayabilmek, endüstri/ sektör ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve rekabette öne geçebilmek kriterlerinden dolayı mesleki ve teknik bilgi ve eğitimin önemi artmıştır. Ülkelerin gelişmesinde ve kalkınmasında sanayileşmenin rolü tarih boyunca hep en ön planda olmuştur. **Hatta günümüzde ekonomik kalkınma denildiği zaman ilk akla sanayileşme gelmektedir. Sanayileşmenin temel unsuru olan bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip yüksek verimi gerçekleştirecek kalifiye insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir.** Kalifiye elemanların bilgi ve becerisi, ekonomik başarının ve dolayısıyla kalkınmanın temelidir. Bu yüzden mesleki ve teknik eğitim özellikle iki amaca yöneliktir. Bir tarafta genç insanlara başarılı bir meslek yolu hazırlayarak istihdama katılımlarını sağlamak, diğer yandan ekonomiye kalifiye eleman yetiştirmektir. Hem ekonomiye kalifiye eleman yetiştirerek kalkınmaya hizmet etmesi hem de kalkınmayı sağlayarak istihdam oluşturması gibi birbirini besleyen bir döngüye ve öneme de sahiptir mesleki ve teknik eğitim.

Bilim ve teknolojideki gelişmelere paralel olarak hızla gelişen endüstrilerde ihtiyaç duyulan teknik insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla mesleki ve teknik eğitim kurumları eğitim ve öğretim vermektedir. Bugün gelişmiş ülkeler olarak örnek verilen Almanya, Avusturya, İngiltere, İsviçre gibi ülkelerde mesleki eğitime verilen önem bilinmektedir. **Mesleki eğitime yatırım yapmanın ekonomik getiri sağladığı ve mesleki eğitim sistemine önem veren ülkelerin genç işsizlikle mücadelede nispeten başarılı olduklarını gösteren birçok araştırma da bulunmaktadır.**

Tablo 1. Mesleki Yönlendirme Yaşı

Ülke	Mesleki Yönlendirme Yaşı (Çok Amaçlı Okullardan Ayrılış)
Almanya (12 Eyalette)	10
Almanya (5 Eyalette)	10
Avusturya	10
Belçika - Alman	14
Belçika - Flaman	12
Belçika - Fransız	14
Bulgaristan	14
Çek Cumhuriyeti	15
Danimarka	16
Estonya	16
Finlandiya	16
Fransa	15
Hollanda	12
İrlanda	15
İspanya	12
İsveç	16
İsviçre	10
Letonya	16
Macaristan	15
Norveç	14
Polonya	16
Portekiz	16
Romanya	15
Slovakya	14
Slovenya	11
UK(Galler)	15
UK (İngiltere)	16
UK (İskoçya)	16
UK (Kuzey İrlanda)	16
Yunanistan	15

Kaynak :EURYDICE,2011; Eurostat, 2011; Eurostat, 2012.

Tablo 2. Ülkelerde Genel ve Mesleki Eğitime Devam Eden Öğrenci Yüzdeleri

Ülke	ISCED 3 Seviyesindeki öğrenciler Genel Yönlendirme	ISCED 3 Seviyesindeki öğrenciler Mesleki Yönlendirme
Almanya (12 Eyalette)	49	52
Almanya (5 Eyalette)	49	52
Avusturya	23	77
Belçika - Alman	27	73
Belçika - Flaman	27	73
Belçika - Fransız	27	73
Bulgaristan	48	52
Çek Cumhuriyeti	27	73
Danimarka	54	47
Estonya	66	34
Finlandiya	30	70
Fransa	56	44
Hollanda	33	67
İrlanda	63	38
İspanya	55	45
İsveç	44	56
Kıbrıs	87	13
İsviçre	34	66
İzlanda	66	34
Letonya	64	36
Macaristan	74	26
Norveç	46	54
Polonya	52	48
Portekiz	61	39
Romanya	36	64
Slovakya	29	71
Slovenya	35	65
UK(Galler)	68	32
UK (İngiltere)	68	32
UK (İskoçya	68	32
UK (Kuzey İrlanda)	68	32
Yunanistan	69	31

Tablo 1 ve Tablo 2 de ülkelerin mesleki yönlendirme yaşı ile genel ve mesleki eğitime devam eden öğrenci yüzdelerine yönelik bilgiler verilmiştir. Elbette değerlendirme yapmak için başka parametrelere de bakılması gerekse de bu veriler bazı yorum ve çıkarımlar yapmamızı sağlamaktadır. Almanya, Avusturya, İsviçre ve Hollanda' da mesleki yönlendirme yaşı 10-12 yaş aralığında olup meslek okullarına yönlendirilen öğrencilerin tüm öğrencilere oranı 52-77 arasındadır. Bu bilgi, çocukların daha küçük yaşlarda eğilimlerinin ve yeteneklerinin belirlenmesi ve oransal olarak önemli bir kesiminin mesleki eğitime yönlendirilmeleri bu ülkelerin kalkınma süreçlerinde olumlu bir etki yaptığını bizlere söyleyebilir. Çocukların erken yaşlarda yeteneklerinin keşfedilmeye çalışılması hem insan kaynaklarının doğru bir şekilde yönlendirilmesini sağlamakta hem de çocukların daha küçük yaşlarda öğrenme eğilimlerinin daha kolay olması onların bu yetenekleri kullanmasında da kolaylık sağlayarak mesleklerini erken tanımlarına olanak sağlamaktadır. Elbette erken yönlendirmelerin olumsuz sonuçları olduğu zamanlarda başka alanlara geçiş gibi olanakları da ayrıca değerlendirilmelidir.

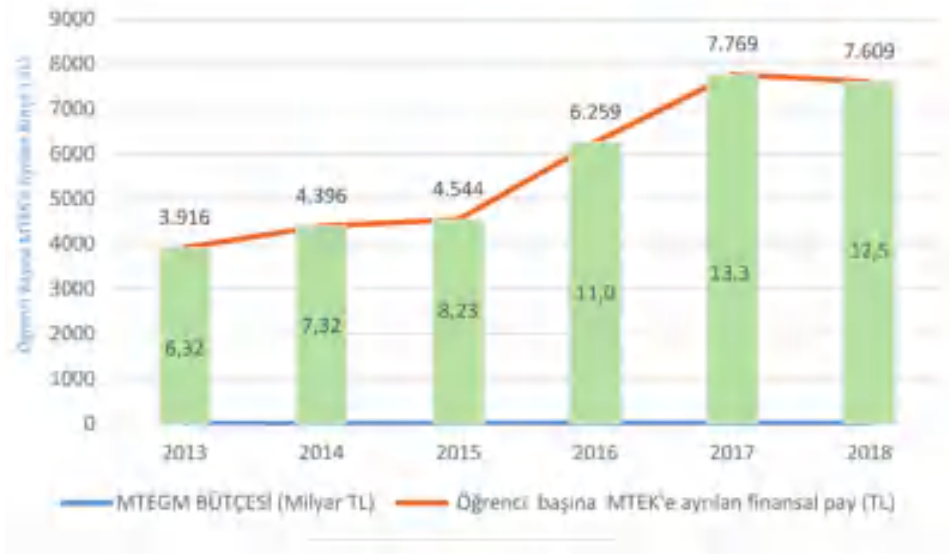
Ülkemizde mesleki ve teknik eğitime önem vermekte olup ayırmış olduğu bütçelere ilişkin tablo aşağıda verilmiştir.

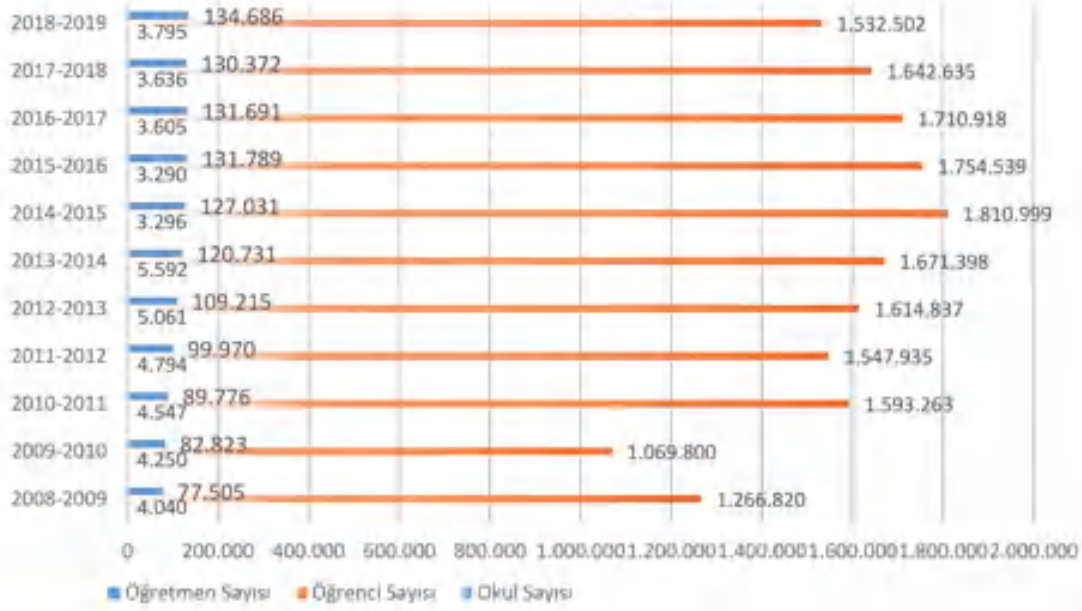

Tablo 3. Mesleki ve Teknik Eğitime Ayrılan Toplam Bütçenin ve Öğrenci Başına Düşen Bütçenin Yıllara Göre Değişimi

Tablodan hareketle ülkemizin mesleki ve teknik eğitime ayırdığı bütçenin her geçen yıl arttığını görmekteyiz. Artışın ana nedeninin artan öğrenci sayısından kaynaklanmadığını ise Tablo 4'deki veri göstermektedir.

Tablo 4. Mesleki Eğitim Kurumu, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları (2008-2018)

Yorumlama ya da çıkarım yapabilmek için diğer parametrelere ihtiyaç duyulabilir. Yine de tablolardan öğrenci sayısının azalmasına rağmen Devletimizin bu alana ayırdığı bütçeyi artırması mesleki ve teknik eğitime önem verdiğini bizlere göstermektedir. Mesleki ve teknik alanda eğitim alan öğrenci sayısının tüm öğrencilere oranı ülkemizde % 35 bandında olup son yıllardaki öğrenci sayılarındaki düşüşün nedenleri ayrıca değerlendirilmelidir. (Bazı bölümlerin iş dünyasındaki önemini kaybetmesi ya da tek bir alandaki bilginin iş dünyasında yeterli olmaması, üretimde makinelerin insanların yerini alması, bazı meslek gruplarının günümüzde daha fazla tercih edilmesi, gelişen teknolojilere bağlı olarak bazı mesleklerin on yıllar sonra ortadan kalkacağı düşüncesi vb.)

Mesleki ve teknik liselerde eğitim alan öğrenci sayısının son yıllardaki azalışı Devletimizin mesleki ve teknik eğitime yönelik desteğinin azaldığı anlamı taşımamaktadır. Tam tersine Devletimizin yapmış olduğu yatırımlarla mesleki ve teknik okullarımızın altyapısı tamamlanarak son teknolojiye sahip makinelerin olduğu laboratuvar/atölye ve yeterli sayıda öğretmenle hizmet vermektedir. Ayrıca okullarımızda kaliteli ürünlerin öğrenciler tarafından verilen eğitimler sonucunda üretildikleri bilinmektedir. Bunların yanında bazı fabrika/holdingler yoluyla

okullarda kendi çalışanlarının yetiştirilmesi ve öğrencilerin iş dünyasına hazırlanması için kurulmuş atölyelerin de olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte, dikkat çekilmesi gereken diğer bir husus, gençlerin kariyer seçiminde mesleki ve teknik eğitime yönelik bakış açısının geliştirilmesidir. Aselsan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ni yüzde 0,46'lık dilimdeki öğrencilerin seçmesi, mesleki ve teknik eğitimin halen öğrencileri cezbeden bir alan olduğuna işaret eden çarpıcı bir göstergedir. Gençlerin, meslek seçimi gibi yaşamlarını şekillendiren en önemli aşamasında, mesleki ve teknik eğitimin değerli ve gelecek vadeden bir alternatif olarak görebilmeleri, bu yöndeki olumsuz algıların kırılması, bu alanda eğitim veren kurumların donanım ve hizmet kalitesinin toplumun geneline tanıtılması ve özendirilmesi, ülkemizde mesleki eğitimin gelişmesi açısından önem arz etmektedir.

Sonuç olarak gençlerimize okullarımızın yeterli imkan ve donanımlara sahip olduğunu, okullarda eğitim alan öğrencilerimizin güzel işler ortaya çıkardıklarını, iş piyasalarında kendilerine önemli bir misyon yüklediğini ve bu meslek gruplarından beklentilerin yüksek olduğunu daha fazla gösterebilmek ve gençlerimizin ilgi ve kabiliyetlerini geliştirebilmek için T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve 26 Kalkınma Ajansı tarafından 2019 Yılı teması Mesleki ve Teknik Eğitim olarak belirlenmiştir.

DOKA, Mesleki ve Teknik Eğitim teması kapsamında faaliyetlerin içeriğini belirlemek ve belirlenen faaliyetlerin planlaması için TR90 Bölgesi'ndeki İl Milli Eğitim Müdürlükleri ile toplantılar gerçekleştirmiştir. Faaliyetlerin içerikleri belirlenirken mesleki ve teknik lisesi öğrencilerine yeni yetenek kazandırmak ve iş dünyasına hazırlamak için T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın mesleki ve teknik eğitimin öncelikleri kapsamında da belirlemiş olduğu girişimcilik alanının üzerinde odaklanılmıştır. Belirlenen faaliyetlerin uygulanması için **DOKA, TR90 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve Genç Başarı Eğitim Vakfı** arasında protokol imzalanmıştır.

Bu kapsamda "GençBizz Liseler Arası Girişimcilik Programı" mesleki ve teknik lise öğrencilerine uygulanacaktır. Lise öğrencilerinin bir öğretim yılı boyunca sanal şirketler kurarak girişimciliği tecrübe etmelerini sağlayan bu program kapsamında Öğretmen Eğitimleri, İnovasyon Kampları, Mentörlerle Buluşturma gibi faaliyetler gerçekleştirilecektir. Ayrıca program kapsamında liseli öğrenciler tarafından kurulan ve işletilen genç başarı şirketlerine TR90 Bölgesi iş insanları ve girişimciler tarafından bir eğitim yılı süresince gönüllü olarak mentörlük desteği sağlanarak, gençlerin profesyonel iş yaşamını öğrenmelerine katkı verilecek ve gençler tarafından kurulan şirketlerin ürün ve hizmetleri düzenlenen etkinlikler ile tanıtılacaktır. Bu faaliyetlerin yanında öğrencilerin kapasitelerinin artırılmasına yönelik eğitimler, teknik geziler ve usta-çırak buluşmaları da gerçekleştirilecektir.

Ajansımız faaliyetlerine başlamış olup öğrencilerimizi ustalarla buluşturmak, farklı üretim modellerini görmelerini sağlamak ve mesleki eğitimin önemini vurgulayarak olumsuz algıyı tersine çevirmek amacıyla farklı alanlarda faaliyet gösteren işletmelere yönelik teknik gezi organizasyonu ve öğretmen eğitimi faaliyetlerini tamamlamıştır. Kurumumuz diğer faaliyetleri paydaşlarımızla birlikte 2019-2020 Eğitim Yılı takvimi içerisinde tamamlayacaktır.

Gençlerimize okullarımızın yeterli imkan ve donanımlara sahip olduğunu, o okullarda eğitim alan öğrencilerimizin güzel işler ortaya çıkardıklarını, iş piyasalarında kendilerine önemli bir misyon yüklediğini ve bu meslek gruplarından beklentilerin yüksek olduğunu daha fazla gösterebilmek ve gençlerimizin ilgi ve kabiliyetlerini geliştirebilmek için T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve 26 Kalkınma Ajansı tarafından 2019 Yılı teması "Mesleki ve Teknik Eğitim" olarak belirlenmiştir.

KAYNAK

- <https://sozluk.gov.tr/>
- http://caykizmeslek.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/03/05/115306/dosyalar/2017_08/15091206_Mesleki_EYitim_Nedir_1.pdf
- Eurydice (2011). Description of education systems in Europe. (Country Reports)
- http://mtegm.meb.gov.tr/webmedya/GECMISTEN_GUNUMUZE_MTE.pdf
- <https://www.aselsan.com.tr/tr/basin-odasi/haber-detay/aselsan-mesleki-ve-teknik-anadolu-lisesine-046lik-yuzdelik-dilimden-ogrenci-alindi-8346>
- http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf
- Eurostat (2011). Education Statistics.
- Eurostat (2012). Statistics: Education and Training.

